ir 1 stiklinės fragmentas bei 2 kaltinės vinys.

Šurfuose 2 ir 3 kultūrinio sluoksnio nerasta, fiksuoti suardyti ir supiltiniai grunto sluoksniai, kurie tęsėsi iki 2,1–2,3 m gylio nuo žemės paviršiaus (iki įžemio). Aptikta tik pavienių (iš viso 29) XIX–XX a. radinių, iš kurių 22 buitinės keramikos šukės, 2 koklių fragmentai ir 3 butelių fragmentai, 2 vinys.

Vydūno Ave. 11A

In 2017, an evaluation (three 1 x 2 m test pits totalling 6 m^2) was conducted at Vydūno Ave. 11A, Vilkija (Fig. 1). A red brick structure, a fragment of a roughly 20–25 cm high, NW (315°)–SE (135°) building wall (Fig. 2) was found at the depth of 35–40 cm in the middle of test pit 1. Potsherds, some dating to the 16th–19th centuries, some to the 20th century, were discovered from a depth of 20 cm and a human skull fragment (*os frontale*) from a child of unknown age and several animal bone fragments at a depth of 40 cm near the test pit's S end. The test pit's N end could be excavated only 1 m down, but 16th–19th-century pottery and several animal bone fragments were found (Fig 3).

Test pits 2 and 3 contained no cultural layers or structures, only soil layers up to 2.1–2.3 m thick with several 19th–20th-century finds but little of archaeological value.

VILNIUS

Tomas Abraitis, Linas Girlevičius

Didžioji gatvė 7

2016–2017 m. tęsti archeologiniai tyrimai sklype ir pastate vadinamuosiuose Pacų rūmuose (UK 674) Didžiojoje g. 7 Vilniuje. Iš istorinių šaltinių ir jų tyrimų (*VAA*, f. 1019, ap. 11, b. 4644; 4645; 4650) yra žinoma, kad XVI a. čia, prie Didžiosios gatvės, buvę pastatai priklausė Grigaliui Astikui. 1567 m. aksonometriniame Vilniaus miesto Brauno plane rūmai eksplikuoti kaip „Vaivados namas" ir pavaizduoti 3 aukštų. 1602 m. rūmų P dalis buvo funduota kaip Vilniaus akademijos studentų bendrabutis ir pavadinta „Bursa Ambroziejowska". Per Maskvos karą maskvėnų ir kazokų karinės pajėgos Vilnių nusiaubė 1655–1661 m., abi (Š ir P) dabartinių rūmų pastato dalys buvo apgriautos. 1667 m. didesniąją rūmų Š dalį, tada vadintą „kamienica Witoldowska", įsigijo LDK vaivada Mykolas Pacas. Netrukus jis nusipirko ir P dalį (buvusį bendrabutį), jas abi sujungė ir rekonstravo į rūmus. 1686 m. rūmuose lankėsi ATR karalius Jonas Sobieskis, yra lankęsis Rusijos valdovas Petras I, Napoleono karų dalyvis Joachimas Miuratas, Rusijos imperatorius Aleksandras I, Prancūzijos imperatorius Napoleonas Bonapartas, 1822 m. juose vykdavo filaretų posėdžiai. XVII a. pabaigoje – XIX a. pradžioje tai buvę vieni svarbiausių Vilniaus rūmų, XIX a. 4 dešimtmetyje perimti Rusijos imperijos žinion ir pritaikyti kariniam štabui. Įvairios karinės, policinės struktūros pastatą valdė iki pat pastatą įsigyjant privačių asmenų grupei 2014 m.

Tyrimai šiame objekte pradėti 2014 m. (*ATL 2014 metai*s, 2015, p. 381–384), tęsti 2015 m. (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 315–320). 2016–2017 m. tyrimai susiję su rūmų rekonstrukcija, pritaikant juos viešbučio, taip pat muziejinei ir komercinei veiklai (1 pav.). Pastato vidiniame kieme buvusių garažų, kitų statinių vietoje suprojektuoti kiemo korpusai, šiuose – rūsio patalpos. „L" raidės plano naujų kiemo korpusų vietose atlikti detalieji tyrimai, čia iki įžemio tirtos perkasos 8B, 9, 10, 10A, 11, 12, 13, 14, 15. Detalieji tyrimai atlikti ir sklypo Š dalyje esančio buvusio arklidžių pastato V gale.

1 pav. Situacijos planas: 1 – 2014 m. tirti šurfai; 2 – 2015–2016 m. tirtos perkasos; 3 – 2015–2016 m. tirti šurfai; 4 – 2016–2017 m. tirtos ir žvalgytos vietos; 5 – mūrai, pastatyti iki 1557 m.; 6 – mūrai, pastatyti 1557–1655 m.; 7 – mūrai, pastatyti 1677–1748 m.; 8 – mūrai, pastatyti 1748–1832 m. L. Girlevičiaus brėž.

Fig. 1. Situation plan: 1 – 2014 test pits; 2 – 2015–2016 trenches; 3 – 2015–2016 test pits; 4 – locations excavated and surveyed in 2016–2017; 5 – masonry walls built prior to 1557; 6 – masonry walls built during 1557–1655; 7 – masonry walls built during 1677–1748; 8 – masonry walls built during 1748–1832.

Tirtos perkasos 16 ir 16A. Buvo rekonstruojamos ir gilinamos visos rūmuose esančios rūsio patalpos, o šių darbų metu irgi atlikti detalieji tyrimai ir žvalgymai. Detalieji tyrimai iki projektinio statybos darbų gylio vyko žeminant kiemo paviršiaus lygį, įrengiant požeminius inžinerinius tinklus. Jie taip pat atlikti prie pastato R dalies, Didžiojoje gatvėje, įrengiamų požeminių inžinerinių tinklų atšakų vietose, kur tirtos perkasos 24, 25, 26, 27A ir 27B.

2016 m. didžiausios apimties tyrimai vyko nevertingų XX a. statytų pastatų (garažų, pašiūrių automobiliams) vietoje, juos nugriovus. Sklypo PV dalyje tirtose perkasose 8B, 9, 10, 10A, 11, 12, 13, 14 aptikta santykinai daug mūrinių konstrukcijų, fiksuoti 3 akmenų grindinių lygiai. Akmenų grindiniai datuojami (nuo aukščiausiojo, aptikto 70–100 cm gylyje) XVII a. II puse – pabaiga (siejamas su Pacų rūmų įkūrimu) (2 pav.), XVII a. I puse (laikotarpiu iki 1655 m. – siejamas su šioje dabartinio sklypo dalyje buvusiu bursos pastatu) ir XVI a. Pastarasis atkastas 1,7–2 m gylyje nuo kiemo paviršiaus lygio (3 pav.). Ankstyviausias grindinys tęsėsi iki perkasos 12 R dalies. Fragmentiškai išlikęs XVII a. I pusėje buvęs grindinys, manoma, galėjęs būti gatvės arba skersgatvio danga. Senesnieji, XVI ir XVII a. I puse datuojami akmenų grindiniai apardyti sklype tiesiant medinį vandentiekį. Ši vandentiekio atšaka datuojama XVII a. pabaiga, jos R dalis aptikta

2 pav. Perkasa 11 tyrimų metu iš V. Matomas apardytas XVII a. pabaigos grindinys. T. Abraičio nuotr.

Fig. 2. During the excavation of trench 11, as seen from the W. The disturbed late 17th-century paving is visible.

3 pav. Perkasa 10 tyrimų metu iš PR. Matomas XVI a. datuojamas grindinys, jo viduryje – tiesiant medinį vandentiekį išardytas ruožas. T. Abraičio nuotr.

Fig. 3. During the excavation of trench 10, as seen from the SE. The 16th-century paving is visible and in its centre is a strip torn up during the laying of the wooden water pipe.

4 pav. Perkasa 9 pasiekus joje įžemį iš ŠV. Matomi į įžemį įgilinti objektai. T. Abraičio nuotr.

Fig. 4. Trench 9 after reaching natural soil, as seen from the NW. Sunken objects are visible in the natural soil.

5 pav. XVII a. pabaiga datuojama keramikos dirbinių degimo krosnis tyrimų metu perkasoje 11 iš V. T. Abraičio nuotr.

Fig. 5. The late 17th-century ceramics kiln during the excavation of trench 11, as seen from the W.

2015 m. tirtoje perkasoje 4. Vandentiekis įgilintas iki smėlio įžemio lygio, mediniai vamzdžiai neišlikę, tačiau vandentiekio perkasime aptikta metalinių vandentiekio vamzdžius jungusių movų. Smėlio įžemyje, kuris sklypo PV dalyje tirtose perkasose pasiektas 2,6–3,4 m gylyje, išryškėjo daug perkasimų, medinių dirbinių bei konstrukcijų žymių (4 pav.). Iš sklypo PV dalyse tirtose perkasose aptiktų konstrukcijų pažymėtinos kelios. Vienos jų – 1748–1832 m. datuotos ūkinės paskirties pastato liekanos, aptiktos perkasose 11, 12, 13. Surasti arkinės konstrukcijos pamatų fragmentai, iš kurių nustatyta, kad pastatas buvo 22,5x8,5 m dydžio. Kita tyrimų metu aptikta mūrinė konstrukcija – Pacų rūmų statybos laikotarpiu (nuo 1677 m.) datuotos keramikos dirbinių degimo krosnies liekanos (5 pav.). Manoma, kad joje galėjo būti gaminami statybinės keramikos dirbiniai rūmų statybos poreikiams patenkinti. Šis perkasose 10 ir 11 stovėjęs statinys buvo 2 dalių. V iki 5x2,6 m dydžio dalyje buvo mišrios konstrukcijos (iš degto molio plytų formuotų arkų ir akmenų) iki smėlio įžemio įgilinta degimo kamera, kurios vidinė erdvė nedidelė, apie 2x0,75 m dydžio, R dalis – masyvus iki 3,5x3 m dydžio plytų ir akmenų mūro pagrindas. Pastaroji statinio dalis galbūt buvo pagrindas kaminui. Kita aptikta įdomi struktūra – XVI a. II puse – XVII a. pradžia datuojamos mūrų liekanos, aptiktos tiek sklypo PV, tiek ŠR dalyse. Tai neišlikusio sklypo ŠV dalyje stovėjusio pastato mūrinės liekanos, šį pastatą bei buvusius Grigaliaus Astiko rūmus jungusios sienos apatinė dalis (6 pav.). Sklypo ŠV dalyje stovėjęs pastatas buvo 26,5x10,5 m dydžio, aptvarinės sienos ilgis buvo bent 42,5 m. Tikėtina, kad čia, naudojant kaip pilį, buvo suformuota įtvirtinta valda.

Sklypo ŠV dalyje būta tarybiniu laikotarpiu įrengtų šiluminių trasų bei šiluminio mazgo.

Perkasoje 15 kultūrinis sluoksnis stipriai apardytas ankstesnių statybų metu. Nustatyta, kad jo storis čia siekia 3,3–3,4 m, ankstyviausi horizontai kaip ir kitose sklypo dalyse datuoti XIV–XV a., aptikta į įžemį įgilintų objektų, fragmentiškų mūrų. Pacų rūmų laikotarpio (po 1677 m.) arklidės pastato V dalyje įrengiamoje rūsio patalpoje tirta perkasa 16. Joje aptiktos gana gerai išlikusios iš plytų formuotos pastato grindys. Tiriant kultūrinį sluoksnį nustatyta, kad pastato sienos statytos ant masyvių arkinės konstrukcijos pamatų. Perkasoje 16 aptikti ankstyviausio sklype rasto mūro fragmentai (7 pav.). Tai rūsio liekanos, datuotos XV ar net XIV a. Perkasoje 16A tirta iki statybinėms reikmėms pakankamo gylio. Čia taip pat aptiktos iš plytų formuotos grindys, žemiau kurių tirti supiltinio pobūdžio sluoksniai.

Pastato vidiniame kieme buvo tiriama iki projektinio gylio, ir tik dalyje tiriamojo ploto gilintasi iki įžemio. Tirta jau vykstant intensyviems statybos darbams, todėl ne visada pavyko suformuoti taisyklingo pavidalo perkasas. Čia tirtos perkasos 17, 18, 19, 20, 21, 22, 22A. Tyrimų metu atidengtos buvusios dangos – akmenų grindiniai (6 pav.), iš plytų (8 pav.), keraminių grindų plytelių formuotos neišlikusių medinių ar fachverkinių pastatų grindys. Aptikta krosnių, kitų mūrinių konstrukcijų liekanų. Perkasos 17 giliausioje tirtoje dalyje aptiktas pavienis kapas 1. Jis įgilintas į smėlio įžemį, mirusysis palaidotas aukštielninkas, ištiestoje padėtyje, galva orientuotas į ŠV. Nustatyta (tyrimą atliko doc. dr. Arūnas Barkus), kad aptiktas 14–16 m. paauglio skeletas be patologinių pakitimų.

2016 m. rūmų kieme ir buvusios arklidės pastate tirta 1990 m^2 plote. Iš detaliųjų tyrimų rūmų kieme aptiktų archeologinių radinių

6 pav. Tyrimai perkasoje 17, atkasti grindiniai, mūrinės konstrukcijos iš ŠR. T. Abraičio nuotr.

Fig. 6. The unearthed paving and masonry wall structures in trench 17 during the investigation, as seen from the NE.

paminėtini susiję su prekyba – prekių plombos, monetos (daugelis sunykę). Iš retesnių ypačiųjų radinių paminėtini XVI–XVII a. datuoti žaidimų kaulai (9 pav.). Tarp keramikos radinių vyravo Vilniaus archeologiniame sluoksnyje dažnai aptinkami radiniai – buitinės ir statybinės keramikos dirbinių fragmentai.

7 pav. Perkasoje 16 aptiktas ankstyviausias mūras sklype iš ŠR. T. Abraičio nuotr.

Fig. 7. The earliest masonry wall on the plot, which was discovered in trench 16, as seen from the NE.

8 pav. Perkasoje 21 aptiktos iš plytų formuotos medinio pastato grindys, mūrų fragmentai iš ŠR. T. Abraičio nuotr.

Fig. 8. A wooden building's brick floor and masonry wall fragments in trench 21, as seen from the NE.

2016 ir 2017 m. buvo tęsiami tyrimai rūmuose, rūsio patalpose. Architektūrinių tyrimų metu nustatyta, kad gotikinių rūmų rūsys sudarytas iš 5 izoliuotų dalių, kurios vėliau suskirstytos į smulkesnes patalpas. Tirti pradėta nuo rūmų Š dalyje esančių patalpų 1–6. Patalpų 1 ir 4 buvusi erdvė suardyta XIX a. I pusėje statant mūrines kolonas naujiems rūmų laiptams paremti. Patalpoje 1 išardžius šioje vietoje buvusį akmenų grindinį, beveik iškart po juo atkastas balto smėlio, balto smulkaus žvyro įžemis. Panaši situacija fiksuota ir patalpoje 4 – čia po betoninėmis rūsio grindimis kastas 10–40 cm storio permaišyto grunto sluoksnis ir atkastas balto smėlio įžemis. Jame būta XIX–XX a. datuojamų perkasimų. Patalpose 2, 3, 5, 6 išardžius iki 5 cm storio betono grindis, tirti 10–70 cm storio grunto, griuvenų sluoksniai, kuriuose rasta nedaug archeologinių radinių – daugiausia XVII–XVIII a. datuojamų buitinės

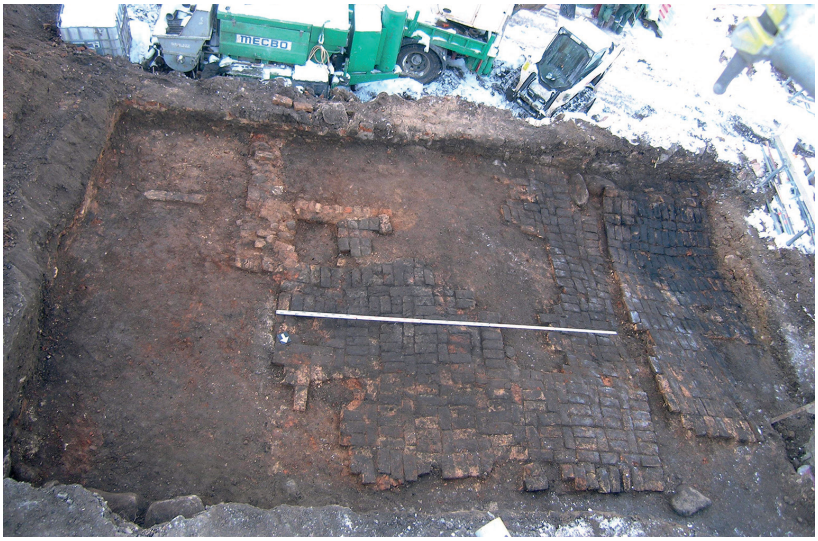

ir statybinės keramikos fragmentų. Rūsio patalpoje 2 griuvenų sluoksnyje surasta metalinių radinių – svarstyklių, žvakidės detalių, prekių plomba. Aptikta į įžemį įgilintų objektų, tačiau jie menkai informatyvūs. Taip pat įžemyje surasta įkastų stambių riedulių. Šie veikiausiai įkasti rūsio statybos ar rekonstrukcijos darbų metu.

Archeologiniai tyrimai tęsti 2016–2017 m. žiemą. Jie buvo susiję su inžinerinių tinklų įrengimu. Tyrimai vyko keliais etapais. Pirmiausia buvo atliekami rūsio patalpų paviršių žeminimo darbai patalpose 9, 10, 11, 12. Čia nukasti viršutiniai, po tarybiniu laikotarpiu įrengta betonine grindų danga slūgsantys iki 40–50 cm storio grunto sluoksniai. Nustatyta, kad daugelyje tirtų vietų iki projektinio gylio po betono grindų danga esama maišyto žvyro sluoksnio, kuris veikiausiai suformuotas XX a. II pusėje. Kitokia situacija fiksuota patalpoje 9. Šioje XVII a. I pusėje įrengtoje rūsio patalpoje išgriautos tarybiniu laikotarpiu įrengtos pertvaros ir 45–55 cm gylyje atidengtos archeologinės struktūros: akmenų grindinys ir nuardytų XVII a. plytų mūro sienų paviršiai. Grindinyje vyravo nedideli (20x20x15, 30x18x15 cm) rieduliai. Grindinys neardytas. Tęsiant tyrimus detalieji tyrimai atlikti visuose patalpų 8, 11, 12, 13 plotuose bei patalpų 7 ir 10 R dalyse. Tyrimų metu aptikta archeologinių struktūrų: akmenų grindinių ir mūro fragmentų, ūkinių duobių. Tirtoje patalpos 7 dalyje atkastas akmenų grindinys, grįstas iš didelių (60x30x30 cm) ir nedidelių (20x15x15, 22x18x12 cm) riedulių. Jo paviršius nuo cilindrinio skliauto, kuriuo dengta patalpa, apatinės dalies aukščiausiojo taško yra 3,72 m. Po grindiniu, žemiau kultūrinio sluoksnio atkastas baltos spalvos smėlio, žvyro įžemis. Jame išryškėjo įgilinti objektai, rūsio sienos statybos perkasimai. Didžioji dalis patalpoje buvusių įgilintų

9 pav. Perkasoje 10 aptiktas žaidimo kaulas, datuojamas XVI–XVII a. L. Girlevičiaus nuotr.

Fig. 9. The 16th–17th-century game piece discovered in trench 10.

objektų ištirta, pagal radinius nustatyta, kad dauguma jų suformuota XVII–XVIII a. Patalpoje 8 po XX a. suardytais, suformuotais sluoksniais 15–65 cm gylyje nuo betoninių grindų paviršiaus atkasti kelių šioje patalpoje buvusių patvariųjų dangų fragmentai. Tai 3,53 m žemiau patalpos skliauto aukščiausio taško smulkių ir vidutinio dydžio akmenų (10x10x5, 35x20x20 cm) bei XVI a. pabaiga – XVII a. I puse datuojamų plytų su išilginėmis braukomis grindinys, patalpos PV kampe aptiktas molio aslos fragmentas ir įvairaus dydžio (didelių – 70x70x60 cm, vidutinio dydžio ir visai smulkių – 10x10x5 cm) akmenų, patalpos Š dalyje – plytų, grindinio fragmentai. Manoma, kad apatinis grindinys datuojamas XVI a., aukštesnysis – XVII a. I puse. Žemiau grindinių tirtas apardytas archeologinis sluoksnis, po kuriuo atkastas balto smėlio, žvyro įžemis. Jis dalinai perkastas anksčiau vykusių žemės darbų metu. Perkasimuose surasta XVI–XIX a. datuojamų archeologinių radinių. Patalpoje 10 po viršutiniais maišytos pilkos struktūros pilkos žemės su žvyru sluoksniais 4,28 m gylyje žemiau patalpos skliauto aukščiausio taško atkastas apardyto akmenų grindinio fragmentas. Patalpos ŠR dalyje tarp akmenų būta ir lopinėlio grindinio, grįsto XVI a. pabaiga – XVII a. I puse datuojamomis plytomis. Patalpos ŠR kampe, prie įėjimo angos į patalpą 11 grindinyje buvo 170x90x70 cm dydžio didelis akmuo, atlikęs slenksčio, pakopos funkciją (10 pav.). Po grindiniu tirtu archeologiniu sluoksniu atkastas perkasimų apardytas balto smėlio, žvyro įžemis. Nuo įžemio

10 pav. Akmenų grindinio fragmentas rūsio patalpoje 10. T. Abraičio nuotr.

Fig. 10. A stone paving fragment in cellar room 10.

paviršiaus lygio perkasimai, į įžemį įgilinti objektai įgilinti apie 80 cm. Juose aptikta XVII–XX a. datuojamų archeologinių radinių. Patalpos 11 vidurinėje dalyje aptikta į įžemį įkasta duobė, priversta stambių riedulių, V ir R patalpos dalyse ištirti į įžemį įgilinti objektai. Panaši situacija tyrimų metu fiksuota patalpoje 12 – čia taip pat aptikti įkasti į įžemį dideli rieduliai, ištirta keletas į įžemį įgilintų objektų. Patalpoje 13 yra buvusios dvi patalpos, o ją skyrusios P–Š kryptimis orientuotos sienos pamato fragmentų liekanos aptiktos tyrimų metu. ŠR patalpos kampe atkastas pusapvalio plano mūras. Jis datuojamas XIX a. ir siejamas su tuometiniais nuotekų tinklais. Po buvusių betoninių grindų lygiu kastame apardytame archeologiniame sluoksnyje surasta santykinai nedaug XVI–XVIII a. datuojamų archeologinių radinių (buitinės keramikos, koklių fragmentų). Smėlio įžemyje išryškėjo perkasimai – įgilinti objektai. Viename jų, tirtame patalpos V dalyje, aptikta architektūrinė detalė – iš smiltainio pagaminto angos papuošimo dalis. Manoma, kad detalė duobėje užkasta XIX a., vienos iš Pacų rūmų rekonstrukcijos metu. Į įžemį įgilinti objektai gana gilūs (iki 1 m gylio nuo įžemio paviršiaus lygio), tačiau, manoma, vėlyvi – XIX a.

2016–2017 m. rūmų rūsio patalpose detalieji tyrimai atlikti 320 m^2 plote, žvalgymai – 100 m^2 plote. Atliekant žvalgymus rūsio patalpose 15, 16, 17, 18, 19, po betonine grindų danga ir iki 20 cm maišyto žvyro sluoksniais atkastas žvyro įžemis, todėl tolesni tyrimai šiose rūsio patalpose nebuvo atliekami.

Nedidelės apimties tyrimai atlikti 2015 m. tirtos perkasos 7 ŠV dalyje, 3 m^2 plote. Čia žvalgyti XX a. pradžioje, statant betoninę nuotekų kaupyklę, suardyti grunto sluoksniai. Žvalgyta taip pat pastato rūsyje, 4,5 m^2 dydžio plotelyje į PR nuo 2015 m. tirtos perkasos 4, kurioje tuomet aptiktos net kelios medinio vandentiekio trasos. Fiksuotas statant arkinius pamatus stipriai apardytas archeologinis sluoksnis.

2017 m. 106 m^2 plote atlikti detalieji tyrimai Didžiojoje gatvėje įrengiamų požeminių inžinerinių tinklų trasų vietose. Didžiojoje dalyje tirtų vietų fiksuotas ankstesnių žemės

kasimo darbų metu suardytas ar stipriai apardytas iki 70–100 cm storio kultūrinis sluoksnis. Tai iš esmės patvirtino 2007 m. tyrimų Rotušės aikštėje ir jos prieigose rezultatus (*ATL 2007 metais*, 2008, p. 411–415). Aptikta santykinai nedaug XVI–XIX a. datuojamų archeologinių radinių.

Archeologiniai tyrimai sklype Didžioji g. 7 ir jo artimiausioje aplinkoje, kur jie atlikti bendrame 2524 m^2 plote, suteikė naujų duomenų apie šios miesto dalies raidą. Nustatyta apytikrė mūrinės statybos šioje miesto dalyje pradžia (XV a., galbūt šio amžiaus pradžia ar net XIV a.), atskleista, kad XVI a. II pusėje – XVII a. pradžioje sklypo Š dalyje buvo suformuota galbūt įtvirtinta valda. Aptiktos archeologinės struktūros leido patikslinti sklypo Didžiojoje g. 7 raidą.

Didžioji St. 7

In 2016–2017, the investigation, begun in 2014 on the plot and building at Didžioji St. 7, Vilnius, i.e. the Pacas family palace and in its vicinity, continued with the excavation of a total of 2524 m^2. The palace was identified in the 1567 plan of the city of Vilnius as the 'Palatine's house'. In 1667, GDL Palatine Mykolas Pacas began to buy up the buildings that stood at this location, to join them, and to reconstruct them into a palace. During the late 17th–early 19th centuries it was one of the most important palaces in Vilnius.

In 2016, the largest scale investigation was conducted at the site of worthless 20th-century buildings after their demolition (Fig. 1). A relatively large quantity of masonry structures were discovered in the trenches excavated in the SW part of the plot and three stone paving levels were recorded. The stone paving dates (from the highest, which was discovered at a depth of 70–100 cm) to the second half–late 17th century (and is connected with the creation of the Pacas palace) (Fig. 2), the first half of the 17th century (the period up to 1655, which is connected with the bourse building that stood in this part of the present-day plot), and the 16th century (Fig. 3). The fragmentally surviving, first half of the 17th-century paving, it is thought, could have been a street or alley surface. The older, 16th and first half of the 17th-century stone paving was disturbed in the plot when the wooden water pipe was laid. The water line branch dates to the late 17th century. The water line trench was dug down to the natural sand level and while the wooden pipes have not survived, the metal pipe couplings were discovered in water line trench. Many signs of digging, wooden artefacts, and wooden structures were revealed in the natural soil, which was reached at a depth of 2.6–3.4 m in the trenches excavated in the SW part of the plot (Fig. 4). Among the most important fragments of an 1748–1832 outbuilding's remnants and arched foundations, from which it was determined that the building had been 22.5 x 8.5 m in size, are the remains of a ceramics kiln dating to the period of the Pacas palace's construction (beginning in 1677) (Fig. 5). Another interesting discovered structure is the remains of a masonry wall dating to the second half of the 16th–early 17th century. It is a wall remnant from a building that has not survived and the lower part of the wall that joined that building to the former palace of Grigalius Astikas (Fig. 6). The part of the building that stood in the NW part of the plot was 26.5 x 10.5 m in size while the perimeter was at least 42.5 m long. It is likely that a fortified property had been created at this location using fortress principles.

The cultural layer in the NW part of the plot was 3.3–3.4 m thick, its earliest horizons dating to the 14th–15th centuries. Sunken objects

and fragmentary masonry walls were also discovered in the natural soil. Masonry cellar wall fragments, which were the earliest discovered on the plot and date to the 15th or even the 14th century, were found in a cellar room created later in the W part of the stables during the Pacas palace period (after 1677) (Fig. 7).

A former floor-stone paving (Fig. 6), the floor of vanished wooden or half-timber buildings, which had been laid using bricks (Fig. 8) and ceramic floor tiles, was unearthed in the building's inner courtyard. The remains of stoves and other microstructures were also discovered. An isolated burial containing a 14–16 year-old adolescent skeleton was found in the deepest part of trench 17.

Among the archaeological finds, commerce-related finds: merchandise seals, coins, and 16th–17th-century game pieces (Fig. 9) should be mentioned. Finds frequently discovered in the Vilnius archaeological layer: fragments of structural ceramics and household pottery, predominated among the pottery finds.

In 2016 and 2017, the investigation continued in the palace's cellar rooms. Stone paving, i.e. flooring was encountered only in the rooms in the NW and central parts of the cellar (Fig. 10). The excavated 17th–19th-century pits, which contained contemporaneous finds and had been dug in the natural soil, were reached below the disturbed or even completely destroyed cultural layer.

Neringa Dargytė

Tyrimai Vilniuje, dujotiekio rekonstravimo vietose

2017 m. Vilniuje, centrinėje Naujamiesčio dalyje – Akmenų, Algirdo, J. Basanavičiaus, Beržyno, M. K. Čiurlionio, K. Donelaičio, Islandijos, Jovaro, K. Kalinausko, P. Klimo, S. Konarskio, V. Kudirkos, Mindaugo, V. Mykolaičio-Putino, Nočios, Pamėnkalnio, Pylimo, Raseinių, Z. Sierakausko, P. Skorinos, Suvalkų, Tauro, Teatro, M. Valančiaus gatvėse bei jų vidiniuose kiemuose, dujotiekio rekonstrukcijos vietose vykdyti detalieji tyrimai iki projektinio gylio. Iš viso žvalgytos 664 iškasos ir 62 tranšėjos, detaliai tirta 1 perkasa, bendras tyrimų plotas sudarė 2494,79 m^2.

Naujamiesčio pradžią reikėtų sieti su buvusiais Vilniaus priemiesčiais – Lukiškėmis ir Pogulianka (*Pohulianka*), pagal kuriuos jis suskirstytas į 2 dalis. Žemutinė miesto dalis – istoriškai Lukiškės ir viršutinė dalis – nuo M. K. Čiurlionio gatvės iki geležinkelio suplanuotos maždaug vienu metu – XIX a. Viršutinė dalis XIX a. pradžioje buvo beveik tuščia. 1860 m. nutiesus geležinkelį, Naujamiestis vystėsi itin sparčiai ir tai išliko iki I Pasaulinio karo.

2017 m. tyrimų metu iki projektinių gylių daugiausia fiksuoti XX a. II pusės permaišyti bei supilti horizontai. Nesuardyti archeologiškai vertingi kultūriniai sluoksniai fiksuoti **Pylimo** gatvės šaligatvyje tarp K. Kalinausko ir Pamėnkalnio gatvių 75–90 cm gylyje (XVI–XVII a.), **Pylimo** ir **K. Kalinausko** gatvių sankirtoje (į ŠR nuo Pylimo g. 5 sklypo) – nuo 95 cm gylio (datavimas nenustatytas). Pamėnkalnio gatvės šaligatvyje, šalia **P. Cvirkos** skvero, 1,55–1,6 m gylyje rastos ir ištirtos dvi apardytos duobės su XVII–XVIII a. radiniais. Tyrimų metu taip pat atidengti ir užfiksuoti mūrų fragmentai, dauguma jų apardyti XX a. II pusėje klojant inžinerinius tinklus. Iš viso rasti 3 anksčiau nei XIX a. datuojami mūrų fragmentai: **Pylimo g. 3** šaligatvyje – 50–68 cm gylyje (XVIII a. II pusės), į Š nuo **Pylimo g. 5** sklypo – 33–70 cm gylyje (XVIII a. II pusės – XIX a. pradžios) bei **S. Konarskio g. 1** sklypo šaligat-